

Sygn. akt: I C 332/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 grudnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie – Wydział I Cywilny

w składzie następującym: Przewodniczący SSO Juliusz Ciejek

Protokolant: stażysta Anna Kosowska

po rozpoznaniu w dniu 10 grudnia 2019 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. A. - Syndyka Masy Upadłości A. K. (1) i B. K.**

przeciwko **M. O.**

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

I. uznaje za bezskuteczną w stosunku do mas upadłości dłużników A. K. (1) i B. K. umowę darowizny i ustanowienia służebności osobistej z dnia 31 października 2015 r. zawartą przed Notariuszem M. H. w Kancelarii Notarialnej w S., za repertorium (...), obejmującą nieruchomością zabudowaną, położoną w miejscowości J., stanowiącą działkę oznaczoną numerem ewidencyjnym (...), dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w S. prowadzi księgę wieczystą nr (...),

w zakresie udziału wynoszącego 1/2, jaki przysługiwałby dłużnikowi B. K. w prawie własności opisanej wyżej nieruchomości oraz w zakresie ustanowienia na tej nieruchomości służebności osobistej polegającej na prawie bezpłatnego i dożywotniego korzystania przez obydwójce dłużników ze wszystkich pomieszczeń na parterze budynku mieszkalnego oraz w całości z budynku gospodarczego i prawie przejazdu przez podwórko,

dla ochrony wierzytelności przysługujących wierzycielom dłużnika B. K. ujętych w liście zatwierdzonej decyzją sędziego komisarza z dnia 15 kwietnia 2019 r. oraz dla ochrony wierzytelności (...) Bank (...) (Spółki Akcyjnej) (...)w zakresie wierzytelności przysługującej przeciwko dłużniczce A. K. (1) w kwocie 104.724 zł 95 gr,

II. oddała powództwo w pozostałym zakresie,

III. koszty procesu stron wzajemnie znosi,

IV. nie obciąża pozwanej opłatą sądową.

Sygn. akt I C 332/19

UZASADNIENIE

Powód A. A. - Syndyk Masy Upadłości A. K. (1) i B. K. w dniu 13 czerwca 2019 r. złożył pozew o uznanie za bezskuteczną wobec masy upadłości umowy darowizny i ustanowienia służebności osobistej z dnia 31 października 2015 r. zawartej przed Notariuszem M. H. w Kancelarii Notarialnej w S. za repertorium (...) pomiędzy A. K. (1) i B. K. jako darczyńcami i uprawnionymi następnie z tytułu ustanowionej służebności osobistej mieszkania, a ich córką M. O., jako obdarowaną. Wskazał, że przedmiotem tej umowy była nieruchomością zabudowana położona w miejscowości J., stanowiącą działkę oznaczoną numerem ewidencyjnym (...), dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w S. prowadzi księgę wieczystą nr (...). Umowa ta zmierzała do pokrzywdzenia wierzycieli w trybie art. 527 i art. 528 k.c., albowiem

na podstawie czynności darmnej z majątku upadłych ubył jego istotny składnik. Wskazał, że 6 września 2018 r. ogłoszono upadłość B. K., a 5 lutego 2019 r. A. K. (1). Wskazał, że jeszcze przed dokonaniem darowizny upadli mieli cały szereg wymagalnych i niespłacanych zobowiązań pieniężnych. Wniósł też o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

Na rozprawie w dniu 10 grudnia 2019 r. doprecyzował, że wnosi o ochronę wierzytelności wierzycieli B. K. wymienionych w pozwie, natomiast co do wierzyciela A. K. (1) wniósł o ochronę (...) Bank (...). Wskazał, że wartość darowanej nieruchomości wynosi 300.000 zł i jest mniejsza niż wielkość wierzytelności podlegających ochronie (k.2-6, 185v).

Pełnomocnik pozwanej M. O. wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych

W uzasadnieniu podniosła, że nie wiedziała o problemach finansowych swoich rodziców. Dobrowolnie spłaca kredyt zaciągnięty przez nich na budowę domu będącego przedmiotem darowizny. Z chwilą ogłoszenia upadłości pomiędzy małżonkami powstaje ustrój rozdzielności majątkowej. Na skutek upadłości majątek wspólny wchodzi do masy upadłości i jego podział jest niedopuszczalny. Wierzytelność przysługująca przeciwko A. K. (1) była zabezpieczona hipoteką, a więc nie doszło do pokrzywdzenia wierzyciela w tym zakresie. Natomiast powództwo skierowana dla ochrony wierzycieli dłużnika B. K. nie jest udowodnione, bo nie wykazano, że czynność została dokonana ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (k. 82-84, 185v-186).

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 31 października 2015 r. przed Notariuszem M. H. w Kancelarii Notarialnej w S. za repertorium (...) pomiędzy dłużnikami A. K. (1) i B. K., jako darczyńcami i uprawnionymi następnie z tytułu ustanowionej służebności osobistej mieszkania, a ich córką - pozwaną M. O., jako obdarowaną zawarto umowę darowizny i ustanowienia służebności osobistej mieszkania. Jej przedmiotem była nieruchomość zabudowana położona w miejscowości J., stanowiąca działkę oznaczoną numerem ewidencyjnym (...), zabudowana domem mieszkalnym dwukondygnacyjnym, o pow. 114 m⁽²⁾, dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w S. prowadzi księgę wieczystą nr (...). W dziale trzecim tej księgi wieczystej wpisana była na rzecz (...) Bank (...) S.A. w W., tytułem spłaty pożyczki udzielonej na podstawie umowy z dnia 22 lutego 2006 r. wraz z odsetkami, hipoteka:

- umowna zwykła w kwocie 66.378 CHF,
- umowna kaucyjna do kwoty 19.913,40 CHF.

Dłużnicy darowali pozwaną opisaną wyżej nieruchomość, a pozwana ustanowiła na ich rzecz służebność osobistą polegającą na prawie bezpłatnego i dożywotniego korzystania przez dłużników z pomieszczeń na parterze budynku mieszkalnego oraz w całości z budynku gospodarczego, z prawem przejścia przez podwórko.

(dowód: umowa k.15-18)

Postanowieniem z dnia 6 września 2018 r. Sąd Rejonowy w O. ogłosił upadłość obejmującą likwidację majątku dłużnika B. K., jako osoby nieprowadzącej działalności gospodarczej w sprawie (...). Natomiast postanowieniem z dnia 5 lutego 2019 r. Sąd Rejonowy w O. ogłosił upadłość obejmującą likwidację majątku dłużniczki A. K. (1), jako osoby nieprowadzącej działalności gospodarczej w sprawie(...).

(dowód: postanowienie k. 13, 14)

W dniu 22 lutego 2006 r. dłużnik (...) S. K. i dłużniczka A. K. zawarli z (...) Bank (...) S.A. w W. umowę kredytu walutowego w kwocie 66.378 CHF. Na dzień 8 marca 2019 r. wymagalne zadłużenie z tego tytułu wynosiło 27.912,51 CHF. Wierzytelność z tego tytułu została zgłoszona (...)w dniu 20 maja 2019 r. W dniu 3 listopada 2018 r. doszło do

połączenia transgranicznego pomiędzy (...) Bank (...) S.A. w W. i (...) Bank (...), w wyniku czego ten ostatni jako przejmujący wstąpił w prawa (...) Bank (...) S.A. w W..

(dowód: wyciąg k. 58, umowa k.59, zgłoszenie k.56, bezsporne k. 48)

W dniu 20 marca 2013 r. dłużnik (...)S. K. zawarł z (...) Bank S.A. w W. (obecnie (...) Bank S.A.) umowę kredytu na kwotę 247.819,95 zł. Na dzień 5 września 2018 r. jego wymagalne zadłużenie z tego tytułu wynosiło 107.330,13 zł. Wierzytelność z tego tytułu została zgłoszona Sędziemu Komisarzowi w dniu 9 października 2018 r.

(dowód: wyciąg k. 35, umowa k.36, zgłoszenie k.33)

W dniu 27 kwietnia 2014 r. dłużnik (...) S. K. zawarł z Funduszem (...) Spółką z o.o. w W. umowę pożyczki kwoty 204.517,84 zł, płatną w ratach w terminie 60 miesięcy. Wierzytelność z tego tytułu została zgłoszona (...)w dniu 12 grudnia 2018 r. na kwotę 113.852,99 zł.

(dowód: umowa k. 21, zgłoszenie k.20)

W dniu 6 maja 2014 r. dłużnik (...)S. K. zawarł z (...) Bank S.A. w W. umowę kredytu gotówkowego. Na dzień 9 października 2018 r. jego wymagalne zadłużenie z tego tytułu wynosiło 44.051,22 zł Wierzytelność z tego tytułu została zgłoszona (...)w dniu 11 grudnia 2018 r.

(dowód: wyciąg k. 27, zgłoszenie k.25)

W dniu 14 stycznia 2009 r. dłużnik (...) S. K. zawarł z (...) Bank (...) S.A. w W. umowę o kartę kredytową, a w dniu 16 lipca 2014 r. umowę kredytu gotówkowego. Na dzień 30 października 2018 r. jego wymagalne zadłużenie z tego tytułu wynosiło 95.970,77 zł. Wierzytelność z tego tytułu została zgłoszona (...)w dniu 11 stycznia 2019 r.

(dowód: umowa k. 42, zgłoszenie k.39)

W dniu 9 stycznia 2019 r. naczelnik Urzędu Skarbowego w S. zgłosił (...)wierzytelność przeciwko dłużnikowi (...) S. K. z tytułu podatku od sprzedaży nieruchomości za 2012 r. w kwocie 4.054,90 zł

(dowód: zgłoszenie k. 23-24)

Postanowieniem z dnia 15 kwietnia 2019 r. (...)w sprawie B. K. - (...) zatwierdził sprawozdanie rachunkowe syndyka i listę wierzytelności, ustalające sumę uznanych wierzytelności umieszczonych na liście na kwotę 1.119.947,55 zł

(dowód: lista k. 19, postanowienie k. 53)

Sporządzono już listę wierzytelności w sprawie A. K. (1), ustalające sumę uznanych wierzytelności umieszczonych na liście na kwotę 104.370,92 zł, obejmującą wyłącznie wierzytelność (...) Bank (...) S.A. w W. z tytułu kredytu walutowego.

(dowód: lista k. 54, bezsporne)

W dniu 31 maja 2019 r. pełnomocnik syndyka wystosował do pozwanej przesądowe wezwanie do zapłaty kwoty 300.000 zł, które odebrano 5 czerwca 2019 r.

(dowód: k. 65-67)

Pozwana pojęła działania zmierzające do polubownego załatwienia tego sporu oferując zapłatę kwoty 317.918,95 zł. (...)nie wyrazili zgody na powyższe.

(dowód: wnioski k. 132-141, postanowienia k. 183, 184)

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenia powoda są zasadne z wyjątkiem żądania uznania za bezskuteczną w zakresie udziału wynoszącego 1/2, jaki przysługiwałby dłużnicze A. K. (1) w prawie własności opisanej w pozwie nieruchomości, albowiem w tym zakresie nie doszło do pokrzywdzenia wierzycieli.

Stosownie do art. 131 prawa upadłościowego, w sprawach nieuregulowanych przepisami art. 127-130a do zaskarżenia czynności prawnych upadłego, dokonanych z pokrzywdzeniem wierzycieli, przepisy art. 132-134 oraz przepisy Kodeksu cywilnego o ochronie wierzyciela w przypadku niewypłacalności dłużnika stosuje się odpowiednio. Oznacza to, że w takim przypadku mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego o skardze pauliańskiej przewidziane w art. 527 k.c. i następne.

Dokonując oceny zgłoszonego powództwa, należy przede wszystkim wskazać, iż zgodnie z art. 527 § 1 k.c., gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Stosownie do § 2 omawianego artykułu czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (art. 527 § 3 k.c.).

Z analizowanego artykułu wynika, że przesłankami skargi pauliańskiej są: 1) dokonanie przez dłużnika z osobą trzecią czynności prawnej, na skutek której osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, 2) pokrzywdzenie wierzyciela wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika, 3) działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela oraz 4) wiedza lub możliwość (przy zachowaniu należytej staranności) dowiedzenia się o takim działaniu dłużnika przez osobę trzecią.

Wskazane wyżej przesłanki muszą być spełnione łącznie, aby wierzyciel mógł skorzystać z żądania uznania czynności prawnej za bezskuteczną. Korzystanie ze skargi pauliańskiej wymaga zasadniczo istnienia wierzytelności podlegającej ochronie. Co istotne, to na wierzycielu – zgodnie z regułą określoną w art. 6 k.c. – spoczywa ciężar udowodnienia wystąpienia wszystkich przesłanek uzasadniających skargę pauliańską.

Niemniej jednak trzeba pamiętać o regulacji zawartej w art. 528 k.c., zgodnie z którym jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

W niniejszym procesie skargą pauliańską została zaskarżona umowa darowizny nieruchomości, a następnie ustanowienia służebności osobistej zawarta w dniu 31 października 2015 r. między pozwaną a rodzicami, a więc czynności prawne dokonane pod tytułem darmnym. Uzyskanie korzyści majątkowej „bezpłatnie” w rozumieniu art. 528 k.c. obejmuje wszelkie czynności prowadzące do uzyskania korzyści, które obiektywnie nie znalazły odpowiedniego ekwiwalentu. Bezpłatną korzyścią majątkową jest każda korzyść, w zamian za którą osoba trzecia nie spełniła ani nie zobowiązała się spełnić jakiegokolwiek ekwiwalentnego świadczenia w ramach jakiegokolwiek stosunku prawnego (por. P. Machnikowski (w:) Kodeks..., s. 950). Korzyść ta może być uzyskana w wyniku darowizny oraz każdego innego, pod warunkiem, że osoba, która dokonała tego przysporzenia, nie otrzymała w zamian korzyści majątkowej stanowiącej ekwiwalent tego przysporzenia.

Pozwana na skutek umowy z dnia 31 października 2015 r. nieodpłatnie stała się właścicielką darowanej nieruchomości, a z prawem własności, jak wiadomo, wiąże się szereg uprawnień określonych w art. 140 k.c., w tym

uprawnienie do rozporządzania rzeczą. Z prawa tego niezwłocznie skorzystała obciążając je służebnością osobistą polegającą na prawie bezpłatnego i dożywotniego korzystania z tej nieruchomości przez darczyńców.

Umowa z dnia 31 października 2015 r. była umową darowizny, tak więc stosownie do przywołanego wyżej art. 528 k.c. nie ma znaczenia, czy pozwany jako osoba, która uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wiedział lub przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć, że darczyńcy działali ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. W przypadku czynności nieodpłatnych możliwość wystąpienia przez wierzyciela z żądaniem uznania czynności za bezskuteczną została uniezależniona od wiedzy osoby trzeciej o działaniu przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli. Tak więc art. 528 k.c. uwalnia wierzyciela od obowiązku wykazania po stronie osoby trzeciej wiedzy odnośnie działania przez dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Jednocześnie osoba trzecia nie może się uwolnić od odpowiedzialności również wtedy, gdy wykaże, że nie wiedziała i przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć o pokrzywdzeniu wierzycieli. Nawet udowodnienie przez osobę trzecią, że nie wiedziała i – mimo zachowania najwyższej staranności – nie mogła się dowiedzieć o pokrzywdzeniu wierzycieli, nie zwalnia jej od odpowiedzialności wobec wierzyciela. Wiedza osoby trzeciej w tym zakresie jest całkowicie obojętna i nie podlega badaniu przez sąd przy rozpoznawaniu sprawy wszczętej na skutek skargi pauliańskiej. Innymi słowy, stan podmiotowy osoby trzeciej nie ma znaczenia, a do zaskarżenia czynności prawnej wystarczy spełnienie pozostałych warunków określonych w art. 527 § 1 i 2 k.c. To samo dotyczy zawartej w tym samym akcie umowy nieodpłatnego ustanowienia służebności osobistej mieszkania na rzecz darczyńców.

Co ważne, w doktrynie przyjmuje się, że w sytuacji, gdy bezpłatne korzyści przypadają osobom bliskim dłużnika, należy zastosować wyłącznie art. 528 k.c. jako przepis dalej idący, z pominięciem domniemań wynikających z art. 527 § 3 i 4 k.c. (zob. Komentarz do art. 528 kodeksu cywilnego, A. Rzetecka-Gil, LEX). Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 grudnia 2005r. (sygn. akt II CK 309/05, LEC nr (...)), stwierdzając, że przepis art. 528 k.c. statuuje surowsze przesłanki uznania czynności za bezskuteczną, niż czyni to § 3 art. 527 k.c. Jeżeli zatem ten drugi z wymienionych przepisów dostatecznie pewnie usprawiedliwia żądanie strony powodowej, tj. odwoływanie się do pierwszego z nich jest bezprzedmiotowe.

W tym konkretnym jednak przypadku z zebranego materiału dowodowego wynika wprost, że znaczne zadłużenie obciążające dłużnika B. K. powstało już na blisko 2 lata przed zawarciem z pozwaną umowy darowizny.

Mając wyżej przedstawione okoliczności na uwadze, Sąd uznał, że okoliczność, czy pozwana wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć o tym, że dłużnicy, dokonując na jej rzecz darowizny nieruchomości, a więc czynności nieodpłatnej, działali ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, nie jest istotna i nie może zmierzać do uwolnienia jej od odpowiedzialności wobec powódki jako wierzycielki darczyńców. Jak podnoszono to samo dotyczy zawartej w tym samym akcie umowy nieodpłatnego ustanowienia służebności osobistej mieszkania na rzecz darczyńców.

W dalszej części uzasadnienia należało się zastanowić nad tym, czy w niniejszej sprawie zostały spełnione określone w art. 527 k.c. warunki pozwalające na uznanie umowy darowizny z dnia 31 października 2015 r. za bezskuteczną.

Przede wszystkim należy wskazać, że w toku niniejszego postępowania powód ostatecznie dokładnie oznaczył wysokość wierzytelności mających być chronioną skargą pauliańską oraz wskazał tytuł, z którego jej wierzytelności wynikają. Co więcej, wierzytelności te zostały uznane przez syndyka. Trzeba się również zgodzić ze stanowiskiem powoda, że na skutek dokonania przez B. K. zaskarżonej czynności obejmującej darowiznę nieruchomości doszło do pokrzywdzenia jego wierzycieli.

Należy wyraźnie zaznaczyć, iż okoliczności składające się na ocenę pokrzywdzenia wierzycieli ocenia się nie według chwili dokonania czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią, lecz według chwili wystąpienia wierzyciela ze skargą pauliańską (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001r., sygn. akt V CKN 280/00, LEX nr 52793; wyrok z dnia 23 lipca 2003r., sygn. akt II CKN 299/01, LEX nr 121702; wyrok z dnia 29 czerwca 2004r., sygn. akt II CK 367/03, LEX nr 174173), a w razie zajścia zmian w tym zakresie – według chwili orzekania. W innym wyroku z dnia 15 czerwca 2005r. (sygn. akt IV CK 806/04, LEX nr 177223) Sąd Najwyższy stwierdził, że o uwzględnieniu

powództwa ze skargi pauliańskiej rozstrzyga nie chwila powstania pokrzywdzenia, lecz okoliczność, czy istnieje ono w chwili orzekania. Wynika to z samej istoty skargi pauliańskiej. Odpadnięcie przesłanki „pokrzywdzenia” oznacza, że wierzyciela nie ma przed czym „bronić”. W nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego również podkreśla się, że miarodajną chwilą dla ustalenia, czy dokonana przez dłużnika czynność powoduje pokrzywdzenie wierzyciela jest istnienie stanu pokrzywdzenia wierzyciela na dzień orzekania w sprawie wszczętej takim powództwem. Ocena zasadności skargi pauliańskiej wymaga ustalenia, czy pokrzywdzenie wierzycieli zachodzi w chwili orzekania. W innym momencie nie wiadomo bowiem, czy prawo zaspokojenia doznało uszczerbku. Miarodajnie można to ocenić dopiero w chwili poszukiwania zaspokojenia (zob. wyrok z dnia 19 lutego 2010r., sygn. akt IV CSK 303/09, LEX nr 852580, z dnia 5 marca 2008r., sygn. akt V CSK 471/07, LEX nr 393871).

Podsumowując powyższe uwagi, należy stwierdzić, że rzeczywista niewypłacalność dłużnika lub jej wyższy stopień musi istnieć w chwili wystąpienia ze skargą paulińską i w chwili orzekania przez sąd o żądaniu wierzyciela uznania czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną.

W ocenie Sądu, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwala uznać, że została spełniona przesłanka pokrzywdzenia powoda jako reprezentanta interesów wierzycieli. W toku postępowania nie ustalono żadnego majątku ani innych praw majątkowych, z których mogłoby nastąpić zaspokojenie wierzytelności. Powyższe okoliczności wystarczają do uznania, że kwestionowana w niniejszym postępowaniu czynność prawna obejmująca darowiznę nieruchomości została dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli B. K..

A zatem o tym, czy i w jakiej ewentualnie zakresie wierzyciel uzyska zaspokojenie swojej wierzytelności, prowadząc egzekucję zgodnie z art. 532 w zw. z art. 527 § 1 k.c., będzie decydować w istocie stan majątkowy dłużników w chwili obecnej.

Do pokrzywdzenia bowiem dochodzi, gdy na skutek zaskarżonej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu niż przed jej dokonaniem.

Przechodząc dalej, należy stwierdzić, iż dla uznania czynności prawnej za bezskuteczną wystarczające jest, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Samo pokrzywdzenie wierzyciela nie musi być objęte zamiarem dłużnika, wystarczy, żeby dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności. Innymi słowy, wystarczająca będzie u dłużnika świadomość możliwości wystąpienia pokrzywdzenia. W świetle ugruntowanego w tym zakresie orzecznictwa wynika, że świadomość pokrzywdzenia nie musi dotyczyć osoby konkretnego wierzyciela, wystarczy świadomość pokrzywdzenia wierzycieli w ogóle. Może ona dotyczyć innego wierzyciela niż wierzyciel, który żąda uznania czynności za bezskuteczną (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 10 stycznia 1995r., sygn. akt I ACr 1014/94, OSP 1995, z. 10, poz. 206; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 listopada 1997r., sygn. akt I ACa 737/97, Apel.-W-wa 1998, nr 4, s. 36). Świadomość działania z pokrzywdzeniem wierzycieli musi istnieć w dacie dokonywania zaskarżonej skargą paulińską czynności prawnej. Zważywszy wielkość zadłużenia B. K. (przeszło 1.000.000 zł) ta jest w obecnej chwili oczywista. Dotyczy to tak samo, zgodnie z art. 530 k.c. działania z pokrzywdzeniem przyszłych wierzycieli.

Jeżeli chodzi natomiast o wierzyciela A. K. (1) nie sposób wyprowadzić podobnego, jak wyżej, rozumowania. Obciąża ją jedna wierzytelność na kwotę 104.724,95 zł, z tytułu kredytu zaciągniętego na budowę domu. Jest w całości zabezpieczona hipotecznie i przeszła na obdarowaną, jako zobowiązanie rzeczowe. Nie sposób mówić więc w tym przypadku o jakimkolwiek pokrzywdzeniu wierzyciela lub pogorszeniu jego sytuacji. Paradoksalnie, w niektórych aspektach jego sytuacja wręcz się polepszyła na skutek dokonania tej czynności.

Jak to trafnie podniósł pełnomocnik pozwanej, zgodnie z art. 124 prawa upadłościowego, z chwilą ogłoszenia upadłości pomiędzy małżonkami powstaje ustrój rozdzielności majątkowej. Na skutek upadłości majątek wspólny wchodzi do masy upadłości i jego podział jest niedopuszczalny. Podobny skutek ogłoszenia upadłości jednego z małżonków przewiduje art. 53 § 1 k.r. i o. Skutkiem tych regulacji bezudziałowa wspólność majątkowa przekształca się w udziałową masę majątkową, której podział na tym etapie z mocy szczególnego przepisu nie jest dopuszczalny, z uwagi na cel postępowania upadłościowego, ale z drugiej strony dają się w nim wyodrębnić dwie idealne masy majątkowe, co do

których mogą zachodzić odrębne regulacje. O ile z punktu widzenia postępowania upadłościowego ostateczny los nieruchomości obciążonej hipoteką będzie finalnie taki sam, to z punktu widzenia tego procesu ma to zasadnicze znaczenie o zakresie orzekania o roszczeniu powoda.

Z uwagi na podniesione wyżej okoliczności, Sąd uznając za zasadne żądanie wobec udziału w nieruchomości, który przypadał dłużnikowi, uwzględnił je na podstawie wskazanych wyżej przepisów, to wobec uznania braku pokrzywdzenia wierzyciela A. K. (1), oddalił powództwo w tym zakresie jako bezzasadne.

Inaczej przedstawia się natomiast kwestia oceny czynności dłużniczki dokonującej nieodpłatnego przysporzenia na rzecz dłużników w postaci ustanowienia na ich rzecz nieodpłatnego przysporzenia w postaci służebności osobistej mieszkania.

Reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika powód, nie zdecydował się wytoczyć powództwa przeciwko nabywcom tego prawa a więc dłużnikom, którzy są w tym zakresie osobami kolejnymi w rozumieniu art. 531 § 2 k.c. Zważywszy na szczególny charakter skargi pauliańskiej (wytacza się ją przeciwko osobie która uzyskała korzyść majątkową), nie zachodzi tu współuczestnictwo konieczne pomiędzy stronami czynności. Krąg osób pozwanych nie może zostać przeto uzupełniony w trybie 195 k.p.c. Aczkolwiek powód ma przesłankowo co do pozwanej, jako darczyńcy, w tym zakresie interes prawny w ustaleniu działania jej ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, to wyrok w tym zakresie nie będzie jednak dotyczył B. K. i A. K. (1). Nie będzie przeciwko nim skuteczny.

W ocenie Sądu czynność pozwana jako nieodpłatna i obciążająca dodatkowo nieruchomość miała cechy działania z pokrzywdzeniem wierzyciela. Trudniej jest zbyć nieruchomość obciążoną tego typu prawem rzeczowym i istotnie obniża ono jej wartość. W wyniku tej czynności zmniejszyły się perspektywy ich zaspokojenia. Istnieją przesłanki do uznania jej za bezskuteczną wobec pozwanej z mocy art. 527 § 1 w zw. z art. 531 §1 przy zastosowaniu art. 528 k.c., o czym orzeczono zgodnie z pozwem (mając na uwadze podniesione wyżej uwagi co do braku skuteczności wyroku w tym zakresie co do uprawnionych z tytułu służebności).

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. wzajemnie je znosząc. Sąd miał tu na względzie zakres w jakim powództwo uwzględniono i fakt podjęcia przez pozwaną próby dobrowolnego, całościowego uczynienia zadość przedsądowemu żądaniu powoda. Pozwana chciała w wyniku ugody zapłacić kwotę większą niż początkowo od niej żądana. Do ugody nie doszło na skutek okoliczności niezależnych od stron. W istocie sytuacja pozwanej jest znacznie gorsza niż gdyby nie przyjęła darowizny.

Z podobnych przyczyn odstąpiono od obciążania pozwanej kosztami sądowymi na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.